

บทคัดย่อ

โครงการศึกษาแนวทางการดูแลผู้สูงอายุในระดับครัวเรือนและชุมชนของหมู่ที่ 5 ตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง เป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนทุนในการศึกษาวิจัย จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภวค จุดเริ่มต้นของการวิจัยในครั้งนี้ สืบเนื่องมาจากในหมู่ที่ 5 บ้านตกเขา ได้มีจำนวนผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากถึง 100 กว่าคน ที่ประสบปัญหาในด้านต่างหลายอย่างที่ยังไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม ทั้งในด้านครอบครัวและชุมชน จากปัญหาเหล่านี้ ทำให้กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่ได้มองเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้รวมตัวกันเป็นทีมวิจัย เพื่อศึกษาแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งกระบวนการ และขั้นตอนในการดำเนินงาน ทีมวิจัยได้ใช้กระบวนการต่างๆโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

กิจกรรมแรกในการดำเนินงาน ทีมวิจัยได้จัดเวทีเพื่อทำความเข้าใจโครงการกับกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ที่มีทั้งหน่วยงาน องค์กร และชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจถึงเป้าหมายในการดำเนินงานของทีมวิจัย และเป็นการหาแนวร่วมในการขับเคลื่อนงานร่วมกับทีมวิจัยให้มากขึ้น ผลจากการจัดเวทีในครั้งนี้สามารถสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี และยังได้ทีมอาสาสมัครที่จะเข้ามาเป็นแนวร่วมในการทำงาน ซึ่งอาสาสมัครที่เข้ามาร่วมงานกับทีมวิจัย เป็น อ.ส.ม.ที่มีอยู่ในชุมชนทั้งหมดประมาณ 10 กว่าคน และที่น่าประทับใจที่สุดก็คือการที่ทีมวิจัย ได้จัดให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ กับคนรุ่นใหม่ ขึ้นในการจัดเวทีครั้งนี้

กิจกรรมที่ 2.การจัดเวทีสรุปบทเรียนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของชมรมผู้สูงอายุของหมู่ที่ 5 บ้านตกเขา หลังจากที่ได้มีการดำเนินงานครบรอบ 1 ปี การจัดเวทีในครั้งนี้ได้มีการร่วมกันสรุปผลดี และในส่วนที่เป็นปัญหาในการดำเนินงานที่ผ่านมาร่วมกัน ของสมาชิก และคณะกรรมการ และเมื่อร่วมกันสรุปผลการดำเนินงาน แล้วก็พบว่า การดำเนินงานของชมรม มีทั้งในส่วนที่ดี ที่สามารถทำให้เกิดผลดีต่อการดูแลผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง สำหรับปัญหาในการดำเนินงานนั้นก็ยังมียีก หลายๆประเด็นที่สมาชิกได้ร่วมกันเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ทั้งในด้านของคณะกรรมการ และแนวทางในการดำเนินงานที่ให้เกิดความเหมาะสมที่มีประสิทธิภาพต่อไป

กิจกรรมที่ 3 ทีมวิจัย และอาสาสมัคร ได้ลงปฏิบัติหน้าที่ในภาคสนาม เพื่อจัดเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุในพื้นที่หมู่บ้านตามเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุกว่า 130 คน ผลจากการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ พบว่าผู้สูงอายุในหมู่ที่ 5 มีจำนวน 105 คน จากเดิมที่วางไว้ 130 คน ซึ่งผู้สูงอายุที่ขาดหายไปมาจากสาเหตุหลายส่วน เช่น เสียชีวิต ยังไม่ได้คัดชื่อออกจากบัญชีรายชื่อ บางส่วนก็อายุยังไม่ครบ 60 ปี และบางส่วนก็ย้ายไปอยู่ที่อื่นแล้ว นอกจากนี้ผลจากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุในหมู่ที่ 5 บ้านตกเขาในปัจจุบัน

ยังมีปัญหาในการดำเนินชีวิตอยู่ในหลายๆเรื่อง ประเด็นหลักของปัญหาอยู่ที่ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม ปัญหาของลงมาเป็นปัญหาของการขาดความอบอุ่นระหว่างคนในครอบครัว และสังคม ปัญหาของลงมาตามลำดับก็คือผู้สูงอายุไม่มีรายได้ และไม่มีเงินจ่าย ซึ่งก็เป็นส่วนน้อยของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด

กิจกรรมที่ 4 จัดเวที วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ ร่วมกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่างๆเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยการจัดเวที ทั้งเวทีขนาดเล็ก และเวทีขนาดใหญ่ประมาณ 3 - 4 ครั้ง และในขั้นตอนสุดท้ายของการจัดเวที ก็สามารถสรุปออกมาเป็นแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุร่วมกัน ระหว่างชุมชน หน่วยงานและองค์กร ที่มีความเหมาะสมตามศักยภาพของแต่ละองค์กร ซึ่งมีแนวทางในการขับเคลื่อนงานที่แบ่งออกเป็น 3 แนวทางหลักคือ การดูแลผู้สูงอายุของคนในครัวเรือน การสนับสนุนด้านต่างๆของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการดูแลผู้สูงอายุโดยชมรมผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ซึ่งทั้งสามส่วนนี้ก็จะได้มีการประสานความร่วมมือต่อการพัฒนาให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม จากที่เป็นอยู่ต่อไป

จากการขับเคลื่อนงานในโครงการวิจัย สามารถสรุปผลโดยรวมได้ว่าแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชนนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจาก บุคคลหลายๆส่วนที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรือเครือญาติ ต้องเป็นแกนหลักในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความอบอุ่นและสัมพันธ์อันดีงามให้เกิดขึ้นในครอบครัว ในส่วนอื่นๆก็จะเป็นหน้าที่ร่วมกัน ทั้งองค์กร และหน่วยงาน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเพิ่มเติมในด้านอื่นๆตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

ท้ายสุดนี้ถึงแม้ว่ากระบวนการในการดำเนินงานของงานวิจัยจะจบสิ้นลง แต่งานวิจัยก็สามารถสร้างจิตสำนึกให้แก่คนในชุมชนหมู่ที่ 5 บ้านตึกเขาได้มองเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุได้มากขึ้นกว่าเดิม โดยจิตสำนึกที่ว่า เราจะร่วมกันดูแลผู้สูงอายุในตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ ดีกว่าที่จะมานึกเสียใจที่ไม่ได้ตอบแทนบุญคุณท่านในตอนที่ท่านจากเราไปแล้วโดยที่ไม่มีวันกลับมาอยู่กับเราอีกเลย